

magazín pro přátele Zoo Brno

Zooreport

číslo 4
prosinec 2018

Život
na severu

4 Severská fauna

Sobi jsou gurmáni mezi kopytníky

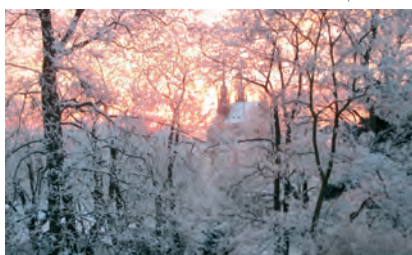
6 Severská fauna

Rodinné stříbro Zoo Brno

8 Středisko ekologické výchovy

Utečte z hektického centra na Špilberk

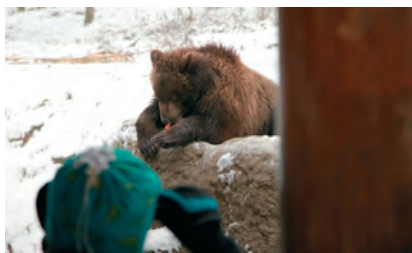
10 Vzdělávání

Tradiční akce trvala dva dny

12 Zimní program

Svátky v brněnské zoo

13 Ochrana přírody

Bojujeme proti znečištění plasty

14 Záchranná stanice

V Jinačovicích se starají o vydra

16 Pomáháme

Záchrana syslů úspěšně pokračuje

17 Novinky v zoo

Proměna v australský pavilon

18 Akce v Zoo Brno

Rozmanité aktivity pro všechny

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno

prosinec 2018

číslo 4/18, ročník XX

vychází čtyřikrát ročně

MK ČR E 17723

Vydavatel:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.

U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,

Česká republika

IČ: 00101451

tel.: +420 546 432 311

fax: +420 546 210 000

e-mail: zoo@zoobrnno.cz

Nakladatel:

Moravské zemské muzeum

Zelný trh 6, 659 37 Brno

IČO: 00094862

Adresa redakce:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.

redakce Zooreportu

U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,

Česká republika

tel.: +420 546 432 370

fax: +420 546 210 000

e-mail: stuchlik@zoobrnno.cz

Redakční rada:

Redakční rada: Mgr. Jana Galová, Bc. Jana

Hadová, MVDr. Martin Hovorka, Ph.D.

(předseda redakční rady), RNDr. Bohumil

Král, CSc. (odborný poradce), Ing. Miroslava

Piškulová, Bc. Eduard Stuchlík, Bc. Marek

Sláma (redaktor) a Mgr. Michal Vaňáč

(vedoucí redaktor).

Autorem neoznačených fotografií

je Bc. Eduard Stuchlík, nepodepsané texty

napsal Bc. Marek Sláma.

Náklad:

1 600 ks v české verzi

400 ks v anglické verzi

První strana:

Sob polární

Foto: Michal Vaňáč

NEPRODEJNÉ

EDITORIAL

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,
přátelé Zoo Brno,

stromy shodily listí, teploty se přibližují nule a příroda jde pomalu spát. Zoologická zahrada se ukládá pod sněhovou peřinu, ale třeba i šimpanzi budou stále chodit ven, i když pouze omezeně, aby se nenachladili. Medvědi hnědí upadají do zimního spánku, ale pro soby nebo vlky arktické začíná období, na které jsou perfektně přizpůsobeni. Začíná zima a při procházce po expozičním komplexu Beringie se za pronikavého křiku dvou druhů orlů můžeme právoplatně cítit jako na Kamčatce nebo Aljašce.

Na tyto podmínky jsou skvěle přizpůsobeni medvědi lední, mají tmavou pokožku a duté bezbarvé chlupy, skrze které velmi dobře prochází tepelná energie ve formě slunečního svitu, fungují jako vylepšená péřová bunda. Sobi polární disponují kopyty na principu sněžnic – jsou velmi široká a rozdělená. Více o těchto fascinujících obyvatelích severu se dočtete ve dvou úvodních článcích.

Úspěšnou chovatelskou sezonu šperkují podzimní odchovy, mezi které patří zástupci říše plazů i savců. Na odchovy

bohatý je letos především pavilon Exotarium, který v průběhu letošního roku prochází postupnou přeměnou na australský pavilon.

Velmi bohatou a různorodou sezonu má za sebou Stanice zájmových činností. Na pracovišti Střediska ekologické výchovy Hlídka 4 se konaly akce spojené s adventním časem, a stejně jako v zoologické zahradě, i zde začal prvním říjnovým týdnem desetiměsíční maraton zájmových kroužků a výukových programů. Ze zoologické zahrady připomínáme soutěž pro základní školy a více-

letá gymnázia Den přírodních věd, velmi oblíbený počín vzdělávacích pracovníků.

Přeji krásné čtení a do blížícího se nového kalendářního roku mnoho zdraví a sil. Necht' do něj vykročíte pravou nohou! Za kolektiv zaměstnankyň a zaměstnanců Zoo Brno a stanice zájmových činností

Bc. Marek Sláma
redaktor Zooreportu

Samec soba polárního Vašek. Foto: Eduard Stuchlík

Vybíraví sobi jsou gurmáni mezi kopytníky

Půvabní tvorové, sobi polární (*Rangifer tarandus*), kteří jsou schopni přežít i velmi tvrdé podmínky. Jako jediní sudokopytníci nosí rohy samci i samice. Samčí paroží je ale výrazně větší a majestátnější. V anglosaských zemích se objevují i v pohádkách, například jako pomocníci Santa Clause, obdoby českého Ježíška.

Sobi polární žijí v severních oblastech Ameriky, Evropy a na přilehlých ostrovech. Sdružují se do velkých stád, největší z nich mohou čítat až stovky tisíc jedinců. Díky rozsáhlosti areálu výskytu se jeho zástupci rozlišují do 14 poddruhů, z čehož dva – sob Dawsonův (*Rangifer tarandus dawsoni*) a sob arktický (*Rangifer tarandus eogroenlandicus*) – byly vyhubeny. Všechny tři zbývající ostrovní poddruhy jsou vyhynutím ohroženy. Jejich přirozené prostředí zabírá člověk a z obecného pohledu jsou populace velkých zvířat na ostrovech významně ohroženy.

Jejich přirozenou potravu tvoří nízká vegetace tundry, mohou si přilepšovat i houbami a velmi důležitou součástí jejich jídelníčku jsou i lišejníky. Právě v nich je obsažen selen a další, pro rozmnožování sobů nezbytně nutné, prvky a látky.

Stádo sobů ve výběhu ve spodní části zoo čítá 11 zvířat a vede jej samec Karel. Společně s ním výběh obývá šest samic, jmenovitě Dáša, Pepina, Světlá, Malá, Jarina, Barča a čtyři letošní mláďata.

V několika posledních letech dokázaly samice vychovat svoje mláďata do

dospělosti. K jejich dobré kondici značnou měrou přispívá krmivo, které mají k dispozici. Dostávají speciální granule pro soby v kombinaci s mrkví, bylinnou směsí a lišejníkem.

Sobi bylinkáři

Těmto kopytníkům můžeme nabízet jen to nejkvalitnější krmivo. Obecně v rámci provozu zoo platí, že nejlepší a nejjemnější seno jde právě k sobům a žirafám síťovaným (*Giraffa reticulata*). Oběma druhům je dostupné dle apetitu. Ráno a odpoledne dostávají sobi hlavní složky jejich denního jídelníčku. Společně s krouhanou mrkví jim chovatelé sypou do korýtek i heřmánek, řebříček a nať maliníku, ostružiníku a borůvek. Všechny tyto byliny musí být ve vynikající kvalitě. Stejný heřmánek, jako dostávají naši sobi, tak máte možná i vy vylouhovaný v hrnku čaje. Stejně jako v přírodě tvoří velkou část jejich potravy lišejníky. Mezi ně patří především dutohlávka sobí (*Cladonia rangifera*), kterou vozíme z Pobaltí v sušených blocích, které namáčíme. Dutohlávky díky schopnosti absorpce nasají vodu a podáváme je

sobům ve stejné formě, kterou by spásali na tundrových pláních.

V létě i v zimě jim poskytujeme takzvané okusy – větve, či celé malé stromky. Sobi jsou, jak už jste se dozvěděli, poměrně vybiraví. V létě neokusují kůru jako ostatní kopytníci, ale požírají pouze listí. V zimě odmítají

smrky a borovice a jediné přijatelné jsou pro ně mladé jedle. Všechny jehličnaté stromky nám ze zbytků laskavě poskytují jejich předvánoční prodejci.

Přijďte se v květnu podívat na malá sobí mláďata nebo v zimě na jejich půvab na sněhové peřině. V Beringii Vás mráz by vás neměl zastavit!

Mláďata sobů se rodí v druhé polovině května.

Foto: Eduard Stuchlík

Kvalitní strava je pro soby mimořádně důležitá.

Foto: Eduard Stuchlík

Lední medvědi jsou naše rodinné stříbro

Mezi nejznámější zvířata brněnské zoo rozhodně patří medvědi lední (*Ursus maritimus*). Mimo Rusko je jen málo zoologických zahrad, které by se mohly řadit mezi dlouhodobé úspěšné chovatele těchto severských šelem. V Brně samice Cora odchovala již pět mláďat, jejich otcem je v létě uhynulý samec Umca.

Cora a Umca byli partneři, kteří si spolu nejen rozuměli. Dokázali si i hrát. Foto: Eduard Stuchlík

Lední medvědi jsou na severu Země žijící šelmy, největší medvědi na planetě. Rekordně těžký byl samec s váhou dosahující téměř jednu tunu, průměrně se váha samic pohybuje v rozmezí 180–300 kg, u samců 350–800 kg. Nejvýznamnější ohrožení pro ně představuje tání ledu v arktických oblastech v důsledku globální změny klimatu. Jsou specializováni na lov pod ledem nebo ze zálohy, kterou pro ně tvoří ledové kry. Mluvíme-li o zranitelnosti tohoto druhu, nesmíme opomenout ani fakt, že jejich odchov v zajetí je mimořádně složitý.

Rok ledních medvědů začíná odděleně. Samci hledají potravu a snaží se přežít kruté zimní podmínky severských oblastí. Samice si již na sklonku podzimu hloubí brlohy, ve kterých odchovávají svá mláďata. Jejich osud je ovlivněn několika faktory, jedním z nich je jejich životaschopnost, druhým je schopnost matky je odchovat. Nezřídka se stává, že nastávající matka nenalezne dostatek potravy a svoje potomky neodchová jen z toho důvodu, že pro ně nemá mléko. Musí proto na konci léta a začátku podzimu vydatně žrát a přibírat, aby mláďata uživila, vždyť s nimi bude zavřená v brlohu dalších až pět měsíců. V zoologických zahradách se z tohoto důvodu březím samicím navyšuje krmná dávka.

Cora vyrazila se svými druhými mláďaty, Kometou a Nanukem, ven ještě za sněhu. Foto: Eduard Stuchlík

Norinka byla jedináček a odmala byla zlobivá a aktivní. Podepsalo se to na její dobrodružné povaze.
Foto: Eduard Stuchlík

První mláďata – Bill a Tom – slaví letos 11 let. Bill už je dokonce otcem jednoho mláďete.
Foto: Eduard Stuchlík

Norinka se s novým domovem sžila dobře. Expozici prozatím obývá se samicí Sizzel.
Foto: Zoo Rostock/Anna Krasselt

Na začátku jara medvědice prohrabe zledovatělou stěnu brlohu a vyrazí na lov. Medvěd zůstává v bezpečí brlohu a až za několik týdnů se vydává na první prohlídky okolí. Musí si dávat pozor, cizí samci by pro něj mohli znamenat velké riziko. Matka medvědice učí plavat a lovit tuleně a ryby, ukazuje mu, že se může žít i rostlinnou potravou. Toto učení probíhá ještě další následující sezónu. Pro zajištění klidu při odchovu byl v Zoo Brno postaven odstavný výběh pro samce. Vyřešil se tak problém s případnými převozy a s tím spojenou nutností uspaní.

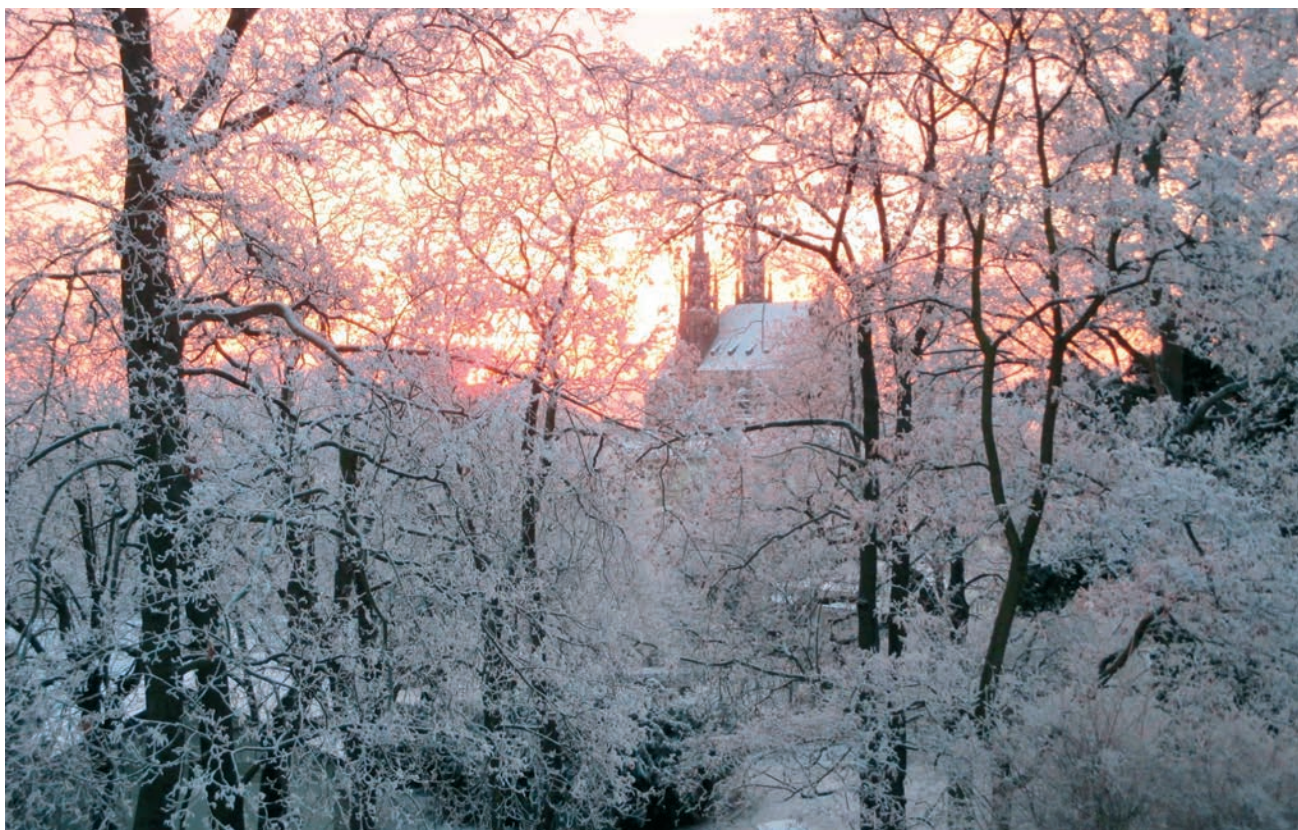
Na sklonku zimy, na začátku třetího roku života medvědice, jej začne matka odhánět. Musí začít vlastní život, matka se připravuje na další mláďata. Na konci roku 2017 proto byla Noria oddělena od svojí matky Cory a vystřídal ji její otec Umca, aby s Corou zplodil další potomky.

Jak už víte z minulého čísla Zooreportu, Noria se v půlce září přestěhovala do nového domova v rostocké zoologické zahradě v Německu. Expozice v rámci komplexu Darwineum věnující se evoluci organismů na planetě Zemi se nazývá Polarium, věnuje se polární fauně, a najít v ní proto můžete zástupce Severu – lední medvědy a tuleně, ale i zástupce Jihu – tučňáky. V doplňkových expozicích se představují mořské ekosystémy i edukační výstava s názvem Eiswelten – Světy ledu.

Noria obývá velkoryse pojatou expozici s impozantní vodní nádrží prozatím společně se samicí Sizzel, která pochází z nizozemského města Rhenen a přijela na konci měsíce října. Sizzel je o rok starší, než Noria a na obě se ve vedlejší expozici těší též čtyřletý samec Akiak pocházející z Rotterdamu v Nizozemsku.

Vodní prvek, který tvoří významnou část expozice, Norie přímo učaroval. Je známo, že mladá lední medvědice je vodní živel. V Rostocku to jen potvrdila a často si velký bazén ráda užívá. Výjimečně hravá brněnská rodačka tak dokáže svými veselými kousky potěšit návštěvníky i v Německu.

V centru města se potkáte s tradicemi i ekologií

Teploty klesají i v centru města a na Špilberku již zaznamenali první jinožky. Středisko ekologické výchovy Hlídka seznamuje i nejmenší návštěvníky a jejich rodiče s tím, jaké taje se ukrývají v zimní přírodě, nebo jak pomoci zvířatům, aby v zimě nestrádala. V centru města, kde zvířata nemají v zimě dostatek zdrojů potravy, je taková činnost velmi nápomocná. Pedagožky navíc v letošním školním roce na Hlídce otevřely několik nových kroužků.

Mezi letošní novinky patří chovatelsko-přírodovědecký kroužek Lišáček, který navštěvují děti ve věku od 5 do 12 let. Mladí přírodovědci část lekcí prožijí objevováním nových znalostí. Pouze nudná teorie je ale nečeká, je doplněná různorodými aktivitami, především hrami. Dozví se tak nejrozličnější infor-

mace o zvířatech chovaných v objektu Hlídky, i o dalších druzích žijících v ČR. Díky hravé formě je jen těžko zapomenou. V prakticky zaměřených lekcích je čeká starost o chameleona jemenského (*Chameleo calyptarus*) Leona, agamu vousatou (*Pogona vitticeps*) Aladina nebo mazlivé králíky

(*Orictolagus cuniculus*). Již od útlého věku se tak snažíme v dětech podporovat tendence k propojování teoretických informací s praktickou činností.

Vánoční čas začal na Hlídce ještě před první adventní nedělí, v sobotu 1. prosince. Maminky i babičky s dětmi si vybraly jeden z korpusů, který si zkrášlily podle svého vkusu chvojm a přírodními či jinými ozdobami, k dispozici byly i stuhy. Aby se menší děti nenudily, nabídli jsme jim několik poutavých dílniček. Pravou předvánoční atmosféru navodila vůně a chuť nealkoholického punče.

Na krmítku v centru města se pravidelně objevuje i dlask tlustozobý. Foto: SEV Hlídka

Další akcí bude Pečení na Hlídce v pátek 14. prosince. Malí přírodovědci si ozdobí svého perníčkového kapříka, malé princezny zase hvězdičky a srdíčka. I na Vánoce se ale dá péct zdravě! Naučíme vás využívat jiné druhy mouky, nebo se dozvíte, kterými surovinami lze nahradit klasický bílý cukr. Co upečete a nazdobíte, to si můžete vzít k adventní tabuli domů, nebo ochutnat přímo u nás, na Hlídce.

Na začátku nového roku si vysvětlíme, jak výhodná je zima pro pozorování zvířat, vše je lépe vidět a zvířata po sobě zanechávají stopy ve sněhu. I ty se naučíme poznávat! Pro kutily budou připraveny jednoduché dílničky, na kterých si mohou vyrobit krmítka a pomoci tak nejenom ptákům žijícím ve městech. Věděli jste, jak naložit se starou plastovou lahví, tvrdou slupkou kokosového ořechu nebo šiškami a tukem? Přijďte se inspirovat!

Pochování basy je vyvrcholením oslav masopustu. Foto: SEV Hlídka

Ke správným oslavám masopustu patří hodování a zábava. Foto: SEV Hlídka

Jarní prázdniny na Hlídce

Na týden od 11. do 15. února tentokrát případnou jarní prázdniny a potkávají se tak s obdobím masopustu. Lidové tradice připomene na Hlídce řada několika navazujících akcí. V úterý 12. února zažijete černou hodinku, během které si můžete mimo jiné vyzkoušet tkaní na více typech stavů, řemeslným způsobem si vyrobíte voňavé mýdlo s bylinkami. Opojnou vůni bude naplněna i dílnička, v níž si vyrobíte svoje vlastní svíčky z včelího vosku. Středu zasvětíme všem hravým povahám. Odhodte mobily, přijďte si vyrobit vlastní společenské hry a rovnou je i vyzkoušet s partou dalších nadšenců!

V pátek se jarní prázdniny uzavřou. Na Hlídce prožijete oslavy masopustu – posledního dne před začátkem půstu. Během něj se nesmí pojídat maso ani se nesmí konat zábavy. Tradičně se tato oslava ponese v duchu zábavy, hudby a hodování. Návštěvníci ochutnají klobásky, škvarky nebo koblížky, typické masopustní pokrmy. Děti si vyrobí masky, zatančí si. Program dne ukončíme symbolickým pochováním basy.

Už jste u nás byli? Přijďte své dny obohatit o příjemné chvíle okořeněné nevšedními zážitky! V dnešní hektické době lze i v samém centru města dodržet a ukázat svým dětem tradice naší krásné moravské kultury.

Chemici opět opanovali zoo

Geologové ukázali krásné odrůdy běžných nerostů. Foto: Eduard Stuchlík

Tradičně oblíbená chemická show letos ukázala, jak funguje vodíková bomba. Foto: Eduard Stuchlík

Po prvním chladném týdnu letošního podzimu se citelně oteplilo a přišlo právě barvami hrající babí léto. Společně s ním na Mniší horu zavítali i žáci, žacky, studentky, studenti, pedagožky a pedagogové, jednoduše řečeno soutěžící ze základních škol a gymnázií z celé jižní Moravy. Zákoutími přírodních věd i zoologické zahrady je provedli studenti Střední průmyslové školy chemické, Brno.

Šestého ročníku Dne přírodních věd se zúčastnilo 165 družstev z 33 základních škol a 12 gymnázií. Celá soutěž je věnována týmům o maximálně třech členech. Na jednotlivých stanovištích si účastníci vyslechli krátký výklad k dané problematice a následně odpovídali na soutěžní otázky.

Letošním ústředním tématem byli Outsideri, tedy v našem vnímání ti, kteří nemají život tak lehký jako ostatní. Ve fyzice jsme se tak bavili o sporu Thomase Edisona a Nikoly Tesly, u obratlovců o těžkém životě albinů v přírodě.

Soutěž pořádalo 205 studentek a studentů Střední průmyslové školy chemické v Brně. Den přírodních věd je vědecko-popularizační akce nejen pro školy, ale také pro všechny návštěvníky. Pro ně se další ročník uskuteční 1. května 2019, tentokrát na téma Zachraň se, kdo můžeš!

kategorie → umístění ↓	ZŠ 6. a 7. třída	ZŠ 8. a 9. třída	nižší stupeň gymnázia
1.	ZŠ Elišky Přemyslovny (R012)	ZŠ Židlochovice (M023)	Gymnázium Matyáše Lercha (K034)
2.	ZŠ Náměstí míru (NN038)	ZŠ a MŠ Střelice (W042)	Gymnázium, tř. Kapitána Jaroše (A003)
3.	ZŠ Sirotkova (Q009)	ZŠ Kuřim, Jungmannova (D005)	Gymnázium Tišnov, nám. 28. října (G018)

V letošním roce jsme poprvé rozdělili soutěžící do tří kategorií dle typu školy, kterou navštěvují, a v případě základních škol i dle věku. Zúčastnění žáci i pedagogové tuto změnu kvitovali. V kategorii pro pedagogy se mezi vítěze zařadili zástupci ZŠ Střelice, ZŠ Židlochovice a Gymnázia Matyáše Lercha. Všem gratulujeme!

Mrázivé zážitky se severskou faunou

Obdivujete zimní běloskvoucí kožich lišek polárních (*Alopex lagopus*), sílu rosomáků (*Gulo gulo*), nebo vás zaujal místo českého Ježíška pomocník Santa Clause, sob Rudolf? V tom případě jsou zimní zážitkové programy stvořené přímo pro vás!

Jednou z hlavních předností brněnské zoo v zimě je početná kolekce severských druhů. Animátorky volného času se proto rozhodly zpestřit program nejenom našim zvířatům, ale i návštěvníkům.

Rosomáci jsou pozoruhodná, i když velmi často přehlížená zvířata, krvelačné šelmy schopné skolit kořist i dvacetkrát těžší, než jsou oni sami. Setkání s nimi je proto věnováno především představení jejich evolučních výhod a fascinujícím strategiím lovu.

Místo hororového žánru se můžete ponořit i do říše pohádek. V anglosaských zemích často rozdává vánoční dárky Santa Claus. Neunesl by je ale všechny sám, proto má kouzelný povoz tažený právě soby. Ve všech pohádkách jsou sobi vyobrazeni s krásným paroží. U sobů nosí paroží samci i samice, byť samice jej mají o mnoho méně rozkladité. Jmenoval se Santův pomocník ve skutečnosti Rudolf, nebo Rudolfína? Dozvíte se na setkání se soby.

Lišky polární řeší ve volné přírodě mnoho nepříjemností. Musí se postarat o potravu nejen pro sebe, ale i pro svá mláďata, která musí také ochránit před nálety nemilosrdných chaluh (*Stercorarius* sp.). V zoologické zahradě potravu dostanou na takřkajíc stříbrném podnose a chalupy ani další predátoři si na ně zobák nebrousí. Aby

se nenudily, používáme pro ně prvky enrichmentu, tedy obohacování prostředí, ve kterém žijí. Chtěli byste vědět, jak bavíme naše lišky? Přijďte se pobavit s nimi!

Rosomák sibiřský. Foto: Eduard Stuchlík

UTOPTÉ ZIMU!

37 °C

NOVÉ

VENKOVNÍ TERMÁLNÍ BAZÉNY

U medvědů kamčatských je ideální prostor k setkání ve větším počtu lidí. Foto: Eduard Stuchlík

Užijte si svátky v brněnské zoo

Příroda usíná, ale v zoologické zahradě to stále žije. Na Štědrý den můžete spolu s chovateli předat dárky našim zvířatům, na první měsíce v následujícím roce chystáme i novinku v podobě tematických komentovaných krmení.

Vánoční zpestření

Samice tygra sumaterského (*Panthera tigris sumatrae*) Satu, šimpanzí (*Pan troglodytes*) rodinka v čele se samcem Fábenem nebo třeba rosomáci jsou každoročně obdarováni krmením a enrichmentem ve vánočním balení. Zatímco si šimpanzí samičky Gina a Mary budou lámat hlavu s řešením rébusů, které pro ně chovatelky připraví, samec Fáben se do dárků vrhne po hlavě a jednoduše je rozloží na prvočinitele. Ochuzeni nebudete ani vy, chovatelé budou u vybraných expozic k dispozici a poskytnou komentáře a odpovědi na vaše zvědavé dotazy. Ve velmi podobném duchu můžete navštívit zoologickou zahradu i na Nový rok, 1. ledna.

Novinka zimní sezóny

Od listopadu do března jsme pro všechny návštěvníky připravili zbrusu novou a pravidelnou akci. Každý první víkend v měsíci se budou konat speciál-

ní komentovaná krmení, a to vždy na jiné téma. Setkáte se na nich s mnoha zvířecími druhy, jež jsou často nevýrazné a přehlížené, i když jejich příběhy jsou kolikrát překvapivé a poutavé. Leden zasvětíme schopnostem zvířecích šampionů v překonávání mrazivých období roku, únorová setkání se zaměří na tajemné specialisty, mezi kterými jsme vybrali například dracény guyanské (*Dracena guianensis*). V březnu se budeme soustředit na lásku mezi zvířaty, dozvíte se tak o věrnosti krkavců velkých (*Corvus corax*) nebo třeba o tom, proč samičky vazů velkých (*Coracopsis vasa*) vypadají jako supí papoušci.

Pro zamilované

A u lásky ještě chvíli zůstaneme. Nejvýznamnějším svátkem všech zamilovaných je každoročně 14. únor. Již počtvrté bude v tento den nachystána

stěna lásky, areál zahrady bude tematicky vyzdoben a pro páry bude připraveno nemálo aktivit, specializovaná komentovaná krmení nebudou výjimkou.

Valentýn v zoo je naplánován tradičně na 14. února. Foto: Eduard Stuchlík

Tygři si Štědrý den vždy užijí.

Foto: Eduard Stuchlík

Zoo Brno bojuje proti znečištění plasty

Brněnská zoo se jako první v Česku a na Slovensku stala členem celosvětové koalice, jejímž cílem je boj proti plastovému znečištění. Činnost sdružení zoologických zahrad a akvárií koordinuje Evropská komise a Program OSN pro životní prostředí. Plasty jsou největší složkou nerozložitelného odpadu na planetě. Zdaleka ne všechny druhy plastů lze recyklovat.

Ředitel Zoo Brno Martin Hovorka uvedl, že zapojení se podařilo vyjednat na zasedání Evropské unie akvariálních kurátorů (EUAC), které se uskutečnilo v Anglii. Pro Zoo Brno to znamená především ocenění její práce a řadu závazků. Jedná se například o pořádání vzdělávacích akcí a workshopů a informování veřejnosti obecně. Výsledkem by měla být změna chování firem i jednotlivců tak, aby se úplně přestaly používat plastové předměty na jedno použití.

Země Evropské unie se dohodly na zákazu jednorázových plastových výrobků. S tím souvisí i souběžná snaha Evropská komise, která na vytvoření koalice k boji proti znečištění plasty pracovala 18 měsíců. „Akvária a zoologické zahrady jsou oknem do našich oceánů. Jejich kolekce a vzdělávací pro-

gramy nám ukazují, co potřebujeme chránit, a inspirují milovníky oceánu. Každoročně je navštěvují milióny lidí po celém světě. Tento projekt je může zmobilizovat, aby přehodnotili způsob, jakým používáme plasty,“ řekl komisař pro životní prostředí, námořní záležitosti a rybolov Karmenu Vellu.

Novou koalici zatím podpořilo 106 institucí ze 33 zemí. V Evropské unii se jedná o 67 organizací. Všechny pak v komunikaci na sociálních sítích používají hashtagy #ReadyToChange a #BeatPlasticPollution. Cílem je, aby se do celého projektu do roku 2019 zapojilo alespoň 200 zoo a akvárií a zvýšilo se tak povědomí veřejnosti o hrozbách plynoucích ze znečištění plasty.

Obrovské množství plastového odpadu znečišťuje oceány i pobřeží

a ohrožuje většinu mořských druhů. Drobné částčky plastů (tzv. mikroplasty) se navíc hromadí v potravním řetězci a představují tak zdravotní hrozbu nejen pro zvířata, ale i pro lidi, kteří je konzumují. Zatímco vyčištění pláže je důležitým a nezbytným opatřením, nutné je změnit zejména výrobní a spotřební návyky, aby se zabránilo tomu, že se plasty do životního prostředí vůbec dostanou. Většina plastů plovoucích v mořích se totiž na pláži vůbec nedostane, ale zůstane plout volně na hladině, kde postupně tvoří ohromná plovoucí smetiště. Ty stále rostou a největší z nich již obsahuje více než 80 tisíc tun plastového odpadu.

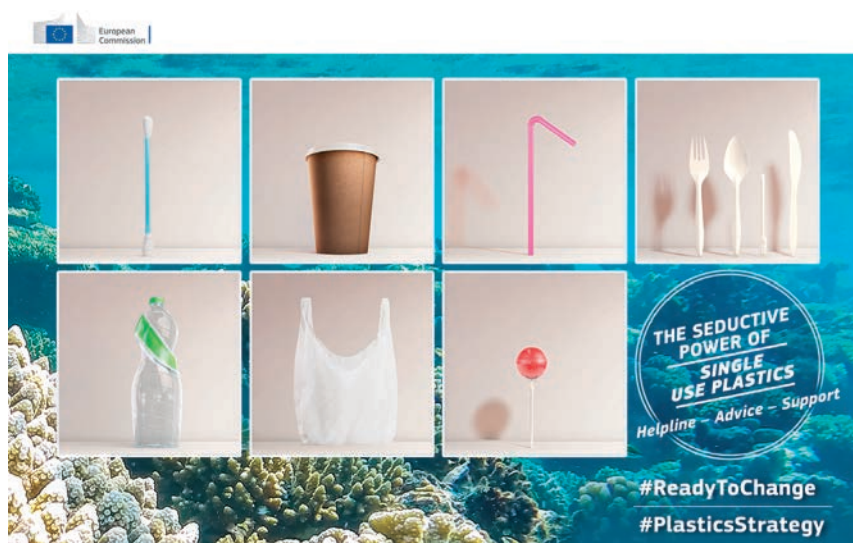
Zoo Brno se stala součástí koalice díky účasti kurátora chovu ryb, obojživelníků a plazů Petra Šrámka na zmíněném setkání Evropské unie akvariálních kurátorů, kde se ucházel o členství v tomto prestižním sdružení. Před nedávnem mu přišlo vyrozumění, že se jako první z ČR stal členem. Každý žadatel musí mít příslušné vzdělání, praxi a zejména doporučení tří současných členů. „Je to práce celého týmu, který se na Mniší hoře stará o všechna akvária. Zatím se jedná pouze o členství na zkušební dobu. V následujících dvou letech je nutné prokázat oprávněnost kandidatury,“ vysvětlil Šrámek.

Michal Vaňáč

Pláže jsou znečištěny nejen rybářskými potřebami, ale i běžnými předměty, které člověk používá, jako jsou například plastové lahve.

Foto: Jana Hadová, Zoo Brno

Jednorázové plastové výrobky jsou zkázou planety Země. Foto: EU

Vydrýsek. V Jinačovicích zachránili vzácnou šelmu

Zkušení chovatelé se v jinačovické záchranné stanici starají nejen o srnky, ježky, malá ptáčata nebo netopýry. Letos v létě se naskytla možnost postarat se i o šelmu. Sice není z největších, mezi roztomilé, zajímavé a vzácné ji nicméně směle zařadit můžeme. Poprvé se zde objevilo mládě vydry říční (*Lutra lutra*).

Malou vydru našla paní z Moravských Knínic při procházce po okolí. Zvláštní bylo již to, že mládě k ní přispěchalo po poli na strništi. Šelmy se takto normálně neprojevují a vůči člověku jsou bázlivé a vyhýbají se mu. Zvíře bylo navíc vyhládlé, mělo průjem a snažilo se hledat pomoc.

Poctivá nálezkyně ihned vyhledala kontakt na pracovníky záchranné stanice a po vyřízení telefonátu jim ochotně přivezla mládě přímo do objektu v Jinačovicích. Bylo zkontrolováno veterinářem a umístěno do karantény. Hlavní informací, kterou chovatelé pro úspěšnou péči museli

znát, bylo stáří mláděte a jeho schopnost přijímat pevnou stravu. Využili kontaktů s dalšími záchrannými stanicemi, aby zjistili růstovou křivku vydřat a vhodný způsob odchovu. Malý vydrýsek si rychle zvykl na náhražku mateřského mléka a pil z lahve s dudlíkem. Vzhledem k jeho váze, která sahala ke třem čtvrtinám kilogramu, mu byly již od začátku péče předkládány ryby, konkrétně pstruzy, které s velkou ochotou požíral. Ryby jsou hlavní složkou potravy dospívajících vyder i ve volné přírodě. Vodní obratlovce lze ulovit jen se správným plaveckým umem, matka proto učí své potomky plavat a lovit ve

vodě. U mláďat bez matky ale není příliš vyvinuta termoregulace, proto mu byl poskytnutý pouze malý bazének.

Do vydrýskova příbytku chovatelé přidali i bednu s rostlinným, ale i látkovým materiálem, aby si vytvořil pelíšek pro přespání při klesajících nočních teplotách. Během dne i ve večerních hodinách si mládě vehementně vynucovalo pozornost urputným pískáním. Aby mohlo být navraceno do přírody, což je základní cíl každé záchranné stanice, nesmělo dojít k jeho ochočení. Chovatelé proto toto volání, byť s těžkým srdcem, ignorovali.

Vydry říční, které se vyskytují v Evropě, jsou samotářská zvířata. Jedinou výjimkou jsou samice, které se starají o svá mláďata. Rozdílnými jsou proti nim jihoamerické vydry obrovské (*Pteronura brasiliensis*) nebo asijské vydry malé (*Aonyx cinerea*), které vytváří velké rodinné skupiny žijící pospolitě.

Teritorium evropských vyder říčních může přesahovat až 30 kilometrů čtverečních podél říčních toků, značují si ho trusem, který zanechávají na velmi viditelných místech podél vodních toků, například na velkých soliterních balva-

◀ *Vydry říční, které se vyskytuje v Evropě, jsou samotářská zvířata.* Foto: Eduard Stuchlík

nech. Jsou to vynikající plavci, pod vodou vydrží při plné aktivitě až pět minut bez nadechnutí. Hlavní období aktivity je při soumraku a pod rouškou noci. V tomto období loví měkkýše, ryby, obojživelníky a drobné savce a ptáky.

Vydří úkryt tvoří nora s východem pod vodní hladinou, aby do ní nemohli vniknout zlomyslní predátoři, na sklonku jara v ní samice rodí jedno až čtyři mláďata a v prvních dnech jejich života je zde vychovává. Březost trvá přibližně dva měsíce, mláďata se rodí slepá a bezbranná. Matka je kojí prošelmy typickým, velmi tučným mlékem, a mláďata velmi rychle rostou. V jednom měsíci věku již otevírají oči,

po asi sedmi měsících na světě je matka definitivně vyvádí z nory a učí je všem potřebným dovednostem k přežití. Matku opouští zhruba v jednom roce věku.

Vydry jsou indikátory čistých a na ryby bohatých toků, ale i nádrží. Rybáři však vidí výskyt vyder jako velmi negativní faktor, ve skutečnosti ale jejich potrava činí jen promile v nádržích a řekách žijících ryb. Státní pokladna zároveň financuje případné, byť marginální, škody vzniklé právě predací ze strany vyder.

Vydra říční je v ČR v rámci Českého červeného seznamu považována za silně ohrožený druh a je chráněna. Tato ochrana se vztahuje i na biotopy, kde konkrétní populace žijí. U nás se vyskytuje na řekách Dyji, Ohři, Šumavě a v jiných lokalitách. Jedinci byli pozorováni i na Svatce.

MVDr. Radek Ficek
Simona Blahoňovská

Bázlivé mládě, které si zvyká bát se člověka, je velmi nesnadné vyfotografovat.

Foto: Eduard Stuchlík

Do vydrýskova přibytku chovatelé přidali i bednu s rostlinným, ale i látkovým materiálem Foto: Eduard Stuchlík

Na Mniší hoře se letos narodilo asi 60 malých syslů. Foto: Michal Vaňáč, Zoo Brno

Záchrana syslů úspěšně pokračuje

Další sysli opustili brněnskou zoo, aby posílili populaci těchto ohrožených hlodavců na lokalitě Písečný vrch v Českém středohoří. Loni bylo na stejném místě vypuštěno celkem 42 syslů, letos jich bylo 57.

Při kontrolních odchycích jsme letos zaznamenali velké množství mláďat. Ve srovnání s rokem 2017 jich bylo asi o třetinu víc a podle našich odhadů se na Mniší hoře tento rok narodilo asi 60 malých syslů. Zajímavostí je, že se během sedmi dnů podařilo chytit pouze šest dospělých syslů.

Počet mláďat nám umožnil realizovat převoz u nás narozených zvířat do volné přírody. I letos jsme je odvezli na osvědčenou lokalitu Písečný vrch v Českém středohoří.

Pravidelným sledováním jsme zjistili, že tu vypuštění sysli úspěšně přežili první rok, a proto jsme se rozhodli přivést letos další jedince, a populaci tak více stabilizovat. Transport proběhl naprosto bez problémů. Přímo na místě jsme připravili malé vrty simulující jejich nory a po vypuštění jsme díru vždy zacpali lahví. Díky tomu byli sysli nuceni vyhrabat si novou vlastní noru.

V roce 2017 jsme do Českého středohoří odvezli 20 syslů, zbytek tvořila zvířata ze záchranné stanice Rozovy při Zoo Hluboká nad Vltavou. Letos jsme na Písečném vrchu vypustili 17 syslů z Brna – 10 samců a 7 samic.

Zoo Brno se na záchranném programu syslů podílí dlouhodobě. V různých formách se touto problematikou zabýváme už od roku 2005. O deset let později odstartoval projekt Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky s názvem Založení nových odchovů sysla obecného a osvětová činnost v rámci realizace jeho záchranného programu. Zoo Brno se do něj od počátku aktivně zapojila. V zázemí jsme vystavěli speciální chovné zařízení, do kterého jsme přivezli 39 syslů z bratislavského letiště. Soustavná péče je korunována úspěchem, populace roste a umožňuje nám odvážet desítky jedinců zpět do volné přírody, tentokrát ale v České republice.

Michal Vaňáč

Počet mláďat nám umožnil realizovat převoz u nás narozených zvířat do volné přírody. Foto: Petr Šrámek, Zoo Brno

Na začátku října se narodil malý pásovec kulovitý. Foto: Dorota Gremlicová, Zoo Brno

Krajty zelené odpočívají vždy v typické, velmi vzhledné, poloze.

Foto: Eduard Stuchlík, Zoo Brno

Exotárium se mění na australský pavilon

Oblast v okolí vyústění hlavní návštěvnické cesty u horní smyčky vláčku se již několik let soustavně proměňuje na soubor australských expozic. V roce 2014 jsme otevřeli průchozí expozici, kterou obývají klokani žlutonozí (*Petrogale xanthopus xanthopus*) společně s klokany bažinnými (*Walabia bicolor*). Pavilon Exotárium prošel velkou proměnou letos.

Do nově zbudovaných terarijních expozic se nastěhovaly egernie Stokesovy (*Egernia stokesii*), krajty zelené (*Morelia viridis*), vakorejsci čtyřprstí (*Dasycercus byrnei*), akvarijní expozice osídlili kromě typické australské ichtyofauny i zajímaví obojživelníci – žáby pipy malé (*Pipa parva*) a červorovci splývaví (*Typhlonectes natans*). Mezi novými ptačími zástupci australské fauny jsou například bázliví dytíci velcí (*Burhinus oedice-mus*), holubi dvoubarví (*Ducula bicolor*) nebo hejno lori horských (*Trichoglossus moluccanus*). Obměna obyvatel pavilonu bude ve stejném duchu pokračovat i v následujícím roce.

Mláďata se rodí i v druhé polovině roku

Ve venkovních výbězích nastává čas spánku a šetření sil, ve vyhřívaných pavilonech ale život bují dál. Na konci léta, konkrétně 20. a 29. srpna, se vy-líhla dvě mláďata kriticky ohroženého poddruhu želv pavoukovitých (*Pyxis arachnoides brygoii*). Samička pásovice kulovitého (*Tolypeutes matacus*) se podruhé stala matkou 7. října, společnou expozici s papoušky ara ararauna (*Ara ararauna*) v pavilonu Exotárium s ní nyní obývá i jedno mládě.

Vakorejsci obývají terária s převrácenou světelnou periodou, ve dne je tak můžete pozorovat během jejich noci.

Foto: Eduard Stuchlík, Zoo Brno

Pipy malé rozšířily kolekci obojživelníků Zoo Brno, expozici obývají s červorovci splývavými.

Foto: Eduard Stuchlík, Zoo Brno

Vytáhněte diáře. Akce v Zoo Brno se ponesou v duchu rozmanitých aktivit

Pestrý, naučný a samozřejmě plný zvířat. Takový bude první půlrok v brněnské zoo. Opravdu se máte na co těšit.

Pokud pomineme Novoroční komentovaná krmení (1. ledna) a Valentýn v zoo (14. února), tak ve výčtu důležitých akcí na začátku roku nemůže chybět Mezinárodní den ledních medvědů. Na celém světě ho pořádá organizace Polar Bears International a Zoo Brno se do něj už tradičně zapojuje. Každý rok

připadá na 27. února a ani tentokrát tomu nebude jinak. Zájemci si budou moci vyzkoušet své znalosti o těchto krásných šelmách v zábavném kvízu. Soutěžní kartu bude možné vyzvednout přímo u pokladen.

Konec března je neodmyslitelně spjat s příchodem jara. My v brněnské zoo ho

rádi přivítáme také na Mniší hoře. V sobotu 23. března se můžete těšit na symbolické vyhnání zimy v podobě Morany, zdobení líta, soutěže a naučnou stezku.

Bohatý program na vás bude čekat od 19. do 22. dubna. Velikonoční svátky v Zoo Brno nabídnou například dílničky pro děti, hledání vajíček nebo ukázky stříhání ovcí.

V dubnu se popáté připojíme ke Dni Země, který organizujeme společně se studenty Provozně-ekonomické fakulty Mendelovy univerzity. Nedlouho poté (1. května) připravíme také Den přírodních věd pořádaný společně se studenty Střední průmyslové školy chemické v Brně. Na obou akcích se mnoho dozvíte, ale nudit se nebudou ani vaše ratolesti.

Michal Vaňáč

Den přírodních věd. Foto: Denisa Jančíková

Ukázka stříhání ovcí je tradiční součástí velikonočního programu v brněnské zoo.

Foto: Michal Vaňáč, Zoo Brno

Se zimou se rozloučíme symbolickým vyhnáním Morany. Foto: Zoo Brno

Velikonoce v Zoo Brno se budou konat od 19. do 22. dubna. Foto: Michal Vaňáč, Zoo Brno

23
11
28
12

#brnenskevanoce

#lokalni
#rodinne
#tradicni
#zive

Pro děti na náměstí Svobody:

virtuální realita, divadelní představení
a hudební vystoupení, Mikuláš, Čtení dětem,
Česko zpívá koledy

Pro děti na Dominikánském náměstí:

ZOO koutek, Ježíškova pošta, dřevěný betlém,
vánoční dílny

historický
partner

GO TO BRNO.cz

moderní
partner

TIC BRNO

Brno jako vánoční město se koná pod záštitou města Brna a Společnosti přátel TIC Brno, s.r.o.
Společnost TIC Brno, s.r.o. je poskytovatelem TIC Brno, s.r.o.

PF 2019

Příjemné prožití vánočních svátků
a úspěšný nový rok 2019
Vám přeji

ředitel Zoo Brno

MVDr. Martin Hovorka, Ph.D.

a zaměstnanci Zoo Brno

ZOO
BRNO